

РОЛЬ МОРФОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ НАПРЯМУ "ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА"

**Бердник В.П., Бердник І. Ю., Бублик О.О.
Полтавська державна аграрна академія**

Професійна підготовка ветеринарного працівника полягає у формуванні певної системи знань, умінь, навичок, а також у розвитку таких рис особистості, які відповідають вимогам майбутньої діяльності.

Перед морфологами – викладачами, які працюють зі студентами на молодших курсах, стоїть завдання дати майбутнім фахівцям не лише основи спеціальних знань, а й продовжити формування у них християнських та етичних норм співжиття, які ще із давнини сповідували українці.

У сучасний період, через зниження духовності і моральних орієнтирів в суспільстві та соціальної незахищеності населення, молодим людям не легко привити навички і бажання систематично та наполегливо працювати впродовж всього свого життя незалежно від того, чи буде це навчання, практична чи наукова діяльність на ниві ветеринарної медицини .

Морфологічні дисципліни викладаються переважно на перших двох курсах . Тобто в період, коли молода людина по формі уже є студентом, а щодо поглядів на методи навчання ще залишається школярем. Тому викладач – морфолог просто зобов'язаний давати студентам – початківцям основи знань зі свого предмету та методи, навички і вміння в їх засвоєнні. Одночасно треба прививати думку про необхідність його вивчення та любов до нього . У цьому морфологам дуже допомагає історія ветеринарної медицини, яка викладається на кафедрі.

Найбільш цінним навчальним джерелом для студента є підручники із тієї чи іншої морфологічної дисципліни. Саме в них зібрано і послідовно викладено основи певних знань із рисунками, додатками тощо. Ніяка допоміжна література їх не замінить. Всі ті методичні розробки, що планово випускають викладачі – словники, конспекти лекцій, посібники і т. д. не замінять класичного, змістовного, гарно ілюстрованого підручника. Досвід роботи підказує: студенти, які навчаються не по фундаментальним підручникам, не можуть скласти іспит на позитивну оцінку. Вважаємо, це пов'язано з тим, що вся допоміжна література нездатна забезпечити глибини знань, навіть при її щоденному опануванні.

Викладання основ морфологічних дисциплін обов'язково включає в себе формування основоположних понять даного предмету (науки). Саме в навчальному процесі формування понять веде до розвитку мислення у студентів, формує їх науковий світогляд. Спеціальна морфологічна література (анатомічна, гістологічна, цитологічна) вводить поняття (терміни) як особливу форму судження про сутність тієї чи іншої деталі, предмету. Поняття складають зміст науки, а звідси і навчального курсу дисципліни. А так як

анатомія, гістологія і цитологія - фундаментальні дисципліни, ті, що закладають підвалини для вивчення в послідуєчому майбутніх спеціальних дисциплін, то, в кінцевому рахунку, саме вони є початком формування зрілого фахівця.

Студенти першого курсу на морфологічних дисциплінах засвоюють необхідну кількість базових понять шляхом сприйняття, осмислення і збереження їх в пам'яті, а потім застосування на практиці. Ці всі моменти повинні постійно бути в полі зору викладача, який відповідає за організацію навчального процесу. Насамперед, викладач повинен слідкувати, щоб у студентів були підручники, робочі словники, куди вони записуватимуть терміни. Працюють студенти групами по 3-4 чоловіки на чолі із ведучим. Викладач цілеспрямовано формує у них поняття в процесі засвоєння основ морфологічних дисциплін з обов'язковим закріпленням. Суть поняття (терміну) обов'язково закріплюють шляхом навчальної роботи зі скелетом, рисунком, таблицею тощо. Кожен морфологічний термін студент повинен декілька разів повторити українською і латинською мовами та записати у власний словник.

Коли викладач подає до тієї чи іншої теми навчальний матеріал, то застосовує певний набір нових термінів. На їх засвоєння студентам обов'язково необхідно дати певний час, а потім перевірити результативність роботи шляхом вибіркового опитування. Без самостійного опрацювання термінів студенти не встигають з'ясувати їх зміст та обсяг, а в подальшому не можуть належним чином використовувати при вивченні клінічних дисциплін.

Отже, морфологічні дисципліни є базовими у формуванні фахівців напрямку ветеринарна медицина. Саме вони навчають студентів визначати суттєві ознаки понять, встановлювати зв'язки між ними. Базовість морфологічних дисциплін у тому, що вони навчають їх класифікувати поняття, узагальнювати, вводити в систему ветеринарних знань, засвоювати в різних ситуаціях, використовувати для розв'язання морфологічних завдань. Знання однієї суттєвої ознаки є базою для вивчення іншої. Студенти, що вміють оперувати поняттями, мають підвищену увагу і більш глибоке мислення, легко уявляють цілісну картину будови організму тварини, що значно полегшує в подальшому засвоєння матеріалу із клінічних дисциплін.

Дуже популярним серед студентів молодших курсів є Міжнародна ветеринарна анатомічна номенклатура під редакцією Хомича В.Т.(4). Студентів особливо цікавить у ній те, що анатомічні терміни приведені не тільки на українській та латинській мовах, але й на англійській. Це стимулює вивчення ними приведених термінів, адже майже всі студенти бажають пройти практику за спеціальністю за кордоном.

Як відомо, нормальна анатомія вивчає особливості будови організму клінічно здорової тварини в ембріональній, післяембріональній періоди та в дорослому стані. На старших курсах майбутні ветеринарні лікарі набувають знань з топографічної і хірургічної анатомії, які дають в об'ємі нормальної анатомії, але більш поглиблено і певного прикладного характеру.

Отже, значення морфологічних дисциплін у становленні фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «магістр» є незаперечним. Разом із тим, в останні роки, спостерігається явна недооцінка цього очевидного факту.

Так, кількість аудиторних годин на ведення морфологічних дисциплін все зменшується шляхом переведення в самостійні. Проте в числі навчальних дисциплін вищого навчального закладу все добавляються предмети, які вже вивчали у середній школі, або ж нові, загальноосвітні, які не мають ніякого відношення до ветеринарної медицини. Це привело до того, що, порівняно із попереднім десятиліттям, сьогоднішній студент отримує на папері об'єм знань такий же, що і раніше, але значно менший із предметів, що мають відношення до майбутньої спеціальності. Ускладнюється ситуація ще і тим, що біля 30 – 40 % сьогоднішніх студентів має дуже низький рівень шкільної підготовки до напруженого навчання у вищому навчальному закладі. Через перевантаження різними предметами на перших курсах і нестачу часу вони не встигають засвоїти належним чином матеріал досить важкого предмету, який до того ж ще і зустріли вперше – анатомії взагалі, і латинські анатомічні терміни, зокрема.

Тому не можна ставити такі ж вимоги щодо форми навчання до першокурсника як і до старшокурсника. Вчорашніх школярів треба ще навчити працювати під постійним контролем викладача, а потім уже і самостійно. А так як морфологічні дисципліни закладають основу належної підготовки фахівців, то саме в цьому напрямку і треба шукати резерви для забезпечення високоякісних знань у студентів. Недоотримання їх на першому курсі, веде до прогалин у знаннях і на старших курсах.

Про значення морфологічної дисципліни – анатомії, правда, для медиків влучно висловився більше 150 років тому відомий російський лікар, хірург і анатом професор Мухін Ю.Й. : «лікар не анатом, не тільки безпорадний, але і шкідливий». У рівній, а, можливо, і в більшій мірі це відноситься і до лікаря ветеринарної медицини.

Вважаємо, що морфологічні дисципліни є ключовими в ряді десятків дисциплін, які формують фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів напрямку «Ветеринарна медицина». Без їх ґрунтового знання неможливо отримати повноцінного спеціаліста ветеринарної медицини, що працював би з повною віддачею на розквіт нашої держави.

Використана література

1. **Анатомия домашних животных / А. И. Акаевский и др.; под ред. А. И. Акаевского. – 4-е изд. испр. и доп. – М.: Колос, 1984.- 543с.**
2. **Криштофорова Б.В., Лукашик Г.В. Підвалини забезпечення якісної підготовки лікарів ветеринарної медицини з морфологічних предметів // Стан та перспективи забезпечення якісної підготовки фахівців ветеринарної медицини в умовах реформування ветеринарної служби та приєднання України до Болонської Угоди. Біла Церква, 2007. – С. 63 – 65.**
3. **Тимчасове положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу / За ред. професора В.М. Гунчака. – Львів: ЛТК Львівської національної академії ветеринарної медицини імені С.З. Гжицького, 2006. – 68 с.**
4. **Хомич В.Т. і ін. Nomina Anatomica Veterinaria. Міжнародна ветеринарна анатомічна номенклатура. Житомир: Полісся, 2005. – 387 с.**
5. **Бердник І.Ю. Бердник В.П. та ін. Самостійна робота студентів на факультеті ветеринарної медицини в умовах кредитно-модульної системи організації**

навчального процесу // Матеріали XXXIX навчально-методичної конференції «Кредитно-модульна система організації навчання у вищому навчальному закладі як одне з ключових позицій Болонської Декларації». ПДАА.- Полтава, 2008.- Ч. I. – С. 80-82.